

МѢСЯЦЪ ОКТѢВРІА, ВЪ КѢ-Й ДЕНЬ.
[ИЛИ: МѢСЯЦЪ АВГУСТА, ВЪ КѢ-Й ДЕНЬ.]

* * *

ПАМЯТЬ НЪЖЕ ВО СѢДѢХЪ ОЦА
НАШЕГО МАКАРІА (СОКОЛОВЧА),
ПАТРИАРХА ПЕЩЬСКАГО.

МЕСЕЦА ОКТОБРА, У 23. ДАН.
[ИЛИ: МЕСЕЦА АВГУСТА, У 30. ДАН.]

* * *

(С)ПОМЪН МЕТУ СВЕТИМА ОЦА
НАШЕГО МАКАРИЈА (СОКОЛОВИЧА),
ПАТРИЈАРХА ПЕЋСКОГО.

мѣся ѠКТѠВРІА, вѣ ѿГ-й дѣнь.*¹

[ѿли: мѣся ѿГУСТА, вѣ ѿ-й дѣнь.]

ПАМЯТЬ ѿЖЕ ВО СѢХЪ ѠЦА НАШЕГО
МАКАРІА (СОВѠЛОВИЧА), ПАТРІАРХА ПѢЩЕВСКАГО.

НА ВЕЛИЦѢЙ ВЕЧѢРНѢ.

Поѣмъ: Блжѣнъ мѡжъ: ѿ-й антѣфѡнъ.

На Гдѣ, возвѣхъ: стѣхѣры, на ѿ, гласъ ѿ:

Неѡгасѣма во тѣмѣ нечѣстѣа свѣтѣльника, * ѿ неѡсыпѣюща вѣ нѡждахъ
мѣтвенника: * рѡда своегѡ бл҃гопѡпечѣтеля, * ѿ тѣнствѣхъ
бж҃твенныхъ совершѣтеля: * вѣ пѣснѣхъ бл҃гопѣпныхъ воспоѣмъ, * во сѣбѣа
храмы собрѣвшеа * ѿ прилѣжнѡ томѹ молѣщеа: * цр҃ковь твоѡ мѣтвѣми
твоѣми ѡхранѣй, * сѣителю сѣе макаріе, * ѿ люди твоѡ во правослѣвѣи
оутверждай. [Дважды.]

Бз монашескихъ подвижѣхъ пѣрвѣе ѡбѣщѣшасѣа, * ѿ лѣствицею
добродѣтелей на высотѹ безстрастѣа возшѣдша: * бл҃гѡзвѣрѣемъ
предстоѣтеля цр҃кви сѣбствѣи поставленна, * ѿ людемъ своимъ пѣтевожда
наставленна: * вѣ пѣнѣхъ бл҃гопѣсненныхъ прослѣвимъ, * на прѣзднѣство
сѣгѡ совокѹплѣшеа * ѿ оутѣрднѡ томѹ молѣщеа: * ѡбѣтель твоѡ
патрїаршеекѡ во вѣки соблюдай, * патрїарше сѣбѣше макаріе, * ѿ жителѣй
сѣа во бл҃гѡчѣтѣи оукрѣплѣй.

¹* Сматра се да се упокојио пре 23. октобра 1574. године, па зато овај датум (који није сасвим потврђен) ипак дајемо као дан посебног празновања.

МЕСЕЦА ОКТОБРА, У 23. ДАН.

[ИЛИ: МЕСЕЦА АВГУСТА, У 30. ДАН.]*²

**(С)ПОМЕН МЕЂУ СВЕТИМА ОЦА НАШЕГ
МАКАРИЈА (СОКОЛОВИЋА), ПАТРИЈАРХА ПЕЋСКОГ.*³**

НА ВЕЛИКОМ ВЕЧЕРЊУ.

Певамо: Блажен (је) човек ... 1. антифон.

На Господе, завапих ... стихире, на 8, глас 4:

Неугасивог у тами безбожја светилника, * и неуспављивог у тескобама молитвеника; * [на]рода свог доброг брижника, * и тајинстава божанских (из)вршитеља; * у песмама благољепним успојмо, * у свете храмове сабрав(ши) се * и прилежно (ње)му се молећ(и): * Цркву твоју молитвама твојим чувај, * светитељу свети Макарије, * и народ твој у Православљу утврђуј. **[Двапут.]**

У монашким подвизима прво извежбаног, * и лествицом врлина на висину безстрашћа узишлог; * Богоиз(а)браћем [за] предстојатеља Цркви Србској постављеног, * и народу своме [за] путовођу упућеног; * у певањима благопесменим прославимо, * на празник његов сакупив(ши) се * и усрдно (ње)му се молећ(и): * Обитељ твоју патријаршијску у векове (п)одржавај, * патријарше најсветији Макарије, * и житеље њене у побожности укрепљуј.

²* 30. августа се празнује у Сабору србских просветитеља и учитеља, чија се служба у савременој богослужбеној пракси СПЦ премешта на 2. недељу месеца септембра (по новом календару), па овај датум остаје као опциони дан посебног празновања.

³* Био први патријарх обновљене Пећске Патријаршије од 1557. до 1571. године, када се повукао са трона (због болести); на патријараршком трону га је наследио братанац Антоније.

Дѣлатель на нѣѣ гдѣи во єдино насъ собравша, * и домовѣкъ плоды бѣлгородскихъ въ гдѣю житницъ принѣша: * собора стѣихъ о҃тѣцъ достѡйна о҃участника, * и пѣрвенства стѣихъ патріарховъ равностоѣтеля: * въ похвалѣнїихъ празнственныхъ восхвалимъ, * въ ѡбщїи домъ спсѡвъ [и҃ли: стѣиѣ храмы] стѣкшесѣ * и о҃умилѣннѡ томѣ молѡщесѣ: * въ мѣтвахъ своїхъ насъ прїенѡ воспоминай, * ѡ҃че о҃тѣцъ макаріе, * и гдѣ всѣхъ ѡ насъ вѣнѣ о҃умолаи.

И҃ны стѣихиры, гласъ 5:

Прїидите днѣсь, ѡ! собраниѣ єрєскаѣ, * сошѣдшесѣ восхвалимъ патріарха макаріа: * херцеговины кѣрстовѣѣ бѣлгородное прозвѣнїе, * и хиландарскѣѣ лѡвры доброе воспитанїе: * стѣителѣй єрєсехъ красное о҃удобрѣнїе, * и цркви єрєскаѣ цѣенное бѣлгородское: * того о҃умолающе, намъ всегда предстѣлительствовати, * и вѣнѣ ко гдѣ ѡ насъ предстоѣти. [Дважды.]

Прїидите днѣсь, ѡ! колѣна єрєскаѣ, * совокѣплшесѣ воспоимъ іерарха макаріа: * добродѣтельми краснѣйшими сѣѡуща свѣтїльника, * и архіерєсѣхъ правоправѣщихъ достохвѣльна соѡбщника: * съ таланты бѣгоданными добра дѣлательника, * и радости гдѣ своего сподобльшесѣ приглѣшенника: * того просѣще, насъ недреманнѡ назирѣти, * и къ трѣѣ стѣи нетрѣднѡ ѡ насъ колѣна преклонѣти.

Прїидите днѣсь, ѡ! чѣда стѣосѣвскаѣ, * стѣкшесѣ возликовствѣимъ первосѣителѣ макаріа: * црѣвѣѣ вѣжѣѣ и правды єгѡ бѣдра бѣговѣстника, * и безкрѡвныѣ жѣртвы каковъ намъ подобѣше первосѣенника:^{*4} * ницнхъ мѣрдна печѣльника, * и ѡнеправдованныхъ ѡпредѣленна застѣпника: * того и҃цѣще, ѡ державѣ и цркви єрєсѣѣ * дародѣтелѣ всѣхъ бѣгнхъ непрестаннѡ молїти.

Слава, гласъ тойже:

^{*4} ср. Евр. 7,26.

Посленика на њиви Господњој у једно нас сабралог, * и домаћина плодове добро узрасле у Господњу житницу принелог; * сабора светих отаца достојног учесника, * и првенства светих патријарха равностојатеља; * у похвалама празничним усхвалимо, * у општи дом Спасов⁵ [или: у свете храмове] стекав(ши) се * и умил(е)но (ње)му се молећ(и): * у молитвама својим увек нас се сећај, * оче отаца Макарије, * и Господа свих за нас једнако умољавај.

Друге стихире, глас 6:

Ходите данас, о! сабрања Србска, * спустив(ши) се усхвалимо патријарха Макарија: * Херцеговине кршевите благородни изданак, * и Хиландарске лавре доброг васпитаника; * светитеља Србских красно улепшање, * и Цркве Србске свештено благоукрашење; * њега умољавајућ(и), да нас свагда заступа, * и једнако пред Господом за нас стоји. [Двапут.]

Ходите данас, о! поколења Србска, * сакупив(ши) се успојмо Јерарха Макарија: * врлинама најкраснијим светлећег светилика, * и архијереја прав[ил]но управљајућих достојног хвале дружбеника; * с талантима богоданим доброг делатника, * и радости Господа свога удостојеног позваника; * [од] њега просећ(и), да нас недрем(љ)иво надзире, * и пред Тројицом Светом неуморно за нас колена преклања.

Ходите данас, о! чеда Светосавска, * стекав(ши) се узликујмо првосветитеља Макарија: * Царства Божијег и правде Његове бодрог благовесника, * и бескрвне жртве какав нам треба(ше) првосвештеника; * сиротих милосрдног брижника, * и онеправдованих одлучног заштитника; * [од] њега иштућ(и), да за државу и Цркву Србску * Дародавца свих добара непрестано моли.

Слава ... глас исти:

⁵* уобичајени назив за Пећску патријаршију и њене храмове.

Добродѣтелей твоихъ оудобрѣніе, * первосѣтителю ѿче макаріе, прѣбне, * веселѣтъ вѣрныхъ возлюбльшаѧ тѧ срѣца: * кто бо оуслыѣша бѣзднѣ смиренїѧ твоегѡ, * высотѣ твоей не чюдѣтсѧ; * кѧ нищымъ оудовленїю, * щедрѡтамъ твоимъ не оудивѣтсѧ; * кѧ скорбѧщимъ оутѣшенїю, * бл҃госердїю твоємѹ не оумилѣтсѧ; * всѧ оучѣла ѣсѣ єдинаго б҃га кѧ трѣцѣ бл҃гоуспѣшнѡ славити, * ѡ томѹ поклонѣніе лѣпоуспѣшнѡ приносѣти: * нынѣ, со всѣми свѣтлыми торжествѹѧ, * ѡ прѣдѡлѣ бж҃твѣ съ нами спредстоѧ, * не престѧи молясѧ * ѡ праздноующихъ лѣтнюю пѧмать твою.

И нынѣ, ѡдѣгнѣнїи пѣщевскѣѧ, глаголю тоѹже:

Днѣсь созыкаѣтъ насъ, свѣдѣтельнагѡ срѣтенїѧ, * прѣдѣлагѡ ѡбразѧ мѣре бж҃їѧ всесербское торжество. * прїидѣте оубо, всѣхъ ѧзыкъ єврейскѣхъ, * свѣтлѡ праздноумѣхъ, свѣтоноснѡхъ нарочитагѡ праздника нашегѡ, * ѡ поклонимсѧ свѣдѣнїю ѡбразѹ мѣре бж҃їѧ, * ѡ принесемъ дары бл҃годаренїѧ ѡ моленїѧ: * бл҃годаренїѧ, ѡ просвѣтителнѣмъ пришествїю єѧ, * ѡ ѡ безчисленныхъ чюдотворенїихъ єѧ: * ѡ моленїѧ, ѡ ѡбавитисѧ намъ вѣдѣмыхъ ѡ невѣдѣмыхъ вѣрѣхъ, * ѡ ѡ ѡбѣщанїю всѧкѣѧ бл҃гѣхъ, * ѡ ѡ свѣдѣнїю дѣлаемъ нашимъ.

Входъ, прокіменъ днѣ, ѡ чтенїѧ трѣхъ свѣдѣтельскаѧ.

На лѣтїи: стѣхїра храма: ѡ свѣдѣтелѧ, глаголю ѧ:

Кѧ нѣномѹ цр҃квїю оузкою стезею приспѣла єсѣ, * правошественне наставниче нашъ, * ѡ первопаствырю, пребл҃женне макаріе: * во ѡбѣщанїи райскѣѧ гдѣ достоинѡ воспрїимѣи тѧ, * ѡ сонаслѣдника оуготоуваннѣхъ бл҃гѣхъ сотвори тѧ, * ѡбо кѧ житїю своємъ добродѣтельми процвѣла єсѣ, * ѡ тѣмъ наслажденїѧ своеѧ прѣдмнѣхъ доброты сподоби тѧ: * мы же, пѣствнѣхъ наслѣдїѧ твоегѡ, * свѣтоноснѣхъ пѣмать твою любеѡбѣннѡхъ праздноующе, бл҃гїи ѿче: * молисѧ ѡ дѣлаемъ нашихъ.

Врлина твојих лепота, * првосветитељу оче Макарије, преподобни, * весели верних љубећа те срца; * јер ко (за)чу за бездан смирења твога, * висоти твојој да се не чуди? * за снабдевање сиротих, * дарежљивости твојој да се не диви? * за тешење жалосних, * благосрђем твојим да се не умили? * Све си учио да једнога Бога у Тројици благољепно славе, * и да (Ње)му поклоњење љепоподобно приносе. * Сада, са свима светима торжествујућ(и), * и пред престолом Божанства (заједно) с њима стојећ(и), * не престај да се молиш * за оне који празнују годишњи (с)помен твој.

И сада ... **Пећске Одигитрије, глас исти:**

Данас нас сазива спасоносног Сретења * пречистог образа Матере Божије свесрбско славље. * Ходите, дакле, сав народе Србски, * светло празнујмо светлоносни нарочити празник наш, * и поклонимо се светоме образу Матере Божије, * и принесимо дарове благодарења и молења: * благодарења, за просветљујући долазак њен, * и за безбројна чудотворења њена; * и молења, да се избавимо од вид[љ]ивих и невид[љ]ивих непријатеља, * и за изобиље сваке благодати, * и (за) спасење душама нашим.

Вход, прокимен дана, и читања три светиљска.

На Литији: стихира храма; и светитеља. глас 1:

Унебеско царство уском стазом си приспео, * правоходни наставниче наш, * и првопастиру, преблажени Макарије; * у обитељи рајске те [je] Господ достојно примио, * и (са)наследником уготовљених добара те учинио; * јер си у животу своме врлинама процвао, * и зато те [je] наслађивања Своје надумне лепоте удостојио; * а ми, паств(ин)а наслеђа твога, * светлоносни (с)помен твој љубвеобилно празнујућ(и), * молимо те, добри оче: * моли се за душе наше.

^{6*} ср. Д. ап. 7,23 и даље.

Στίχς: Ὑπὴν πρὸς γένεσιν * σμέρτη πρὸς βνήχς ἐγὼ.

Слава ... глас 5 [Србских просветитеља и учитеља]:

Гвети србски просветитељи и учитељи: * Симеоне мироточиви, Саво равноапостолни, * Арсеније чудотворче, Саво други са Јоаникијем, * Јевстатијем и Јаковом премудрим, * прехвални Никодиме, Данило, Јефреме, * Јоаникије са пречудним Спиридоном; * преславни Саво трећи са Григоријем Богоносним; * предивни Кириле, Јоване, Никоне, * Макарије са праведним Максимом, * сви [ви који сте] слуге верне и добре, * и добри делатељи винограда Христова, * тежину дневну овог живота мудро сте поднели, * умножавајућ(и) [пре]дани вам таланат * и не завидећ(и) после вас дошавшим. * Стога вам се и двер небеска отвори, * кроз коју уђосте у радост Господ[ар]а Христа, * молећ(и) се за нас, чеда своја.

И сада ... Пећске Одигитрије, глас исти:

Грбска се страна данас весели са вишњим силама, * с висине се обогатив(ши) иконом Богоматере, * и Христољубиво стадо, сазивајућ(и), кличе: * Ходите верни, просвет(л)ите се светлим торжеством Богородице! Ходите празникољубци, узвеселите се чудесним празником заједничке Владичице свију! * Ходите и видите божанствену ризницу, * која свима дарове чуд(ес)а обилно (по)даје. * Шта ћемо, дакле, да узвратимо Господу, * који нам такво човекољубље показа: * пречисти Свој и Родитељке Своје образ, * као Небески Дар нама низпосла * и верне просвет(л)и. * Стога, наслађујућ(и) се великог Његовог милосрђа, * радосно (Ње)му уносимо гласе благодарне, * Родитељки Његовој попевјућ(и) весело: * Слава, Владичице, оваплоћеном из Тебе, * Христу Богу нашем, * који нас такве благодати удостоји!

На стиховње: стихире, глас 3:

Као неко сунце велико * засијао си народу своме, * врлинама и чистотом живљења украшен, * првосветитељу оче Макарије; * блажен уистину не само именом н[е]го и делањем, * показао си се части апостолског прејемства достојан, * и столице светог Саве седатељ преславан.

Стих: Часна је пред Господом * смрт преподобних Његових.*⁷

⁷* Пс. 115,6.

Столпъ Ѡчѣскїа вѣры неколебленный, * заступникъ ѡбѣдимыхъ небоѡзненный: * пѣцьскїа патріархїи возѡновитель мѡдрый, * и цркви сѣрбскїа бл҃госстроитель нетрѡдный: * макарій, первоіерархъ сѣрбскїй, всебл҃женный, * днѣсь пѣсьми лѣпопѣными достѡннѡ да восхвалитѣся, * и ѣкѡ млтвенникъ бл҃гопрїятный ко гдѣ представитѣся.

Стихъ: Сщ҃енницы твоѣ ѡблекѡтѣся въ правдѡ, * и прѣпѣи твоѣ возрадѡютѣся.

Рсѣмъ позналѣся ѣси пастырь добрый * и архіерей слѡвомъ истины правоправщій, * сщ҃ителю прѣбл҃женне, Ѡче макаріе: * тобою гдѣ велимъ ѡукраси цркѡвь сѣрбскѡю, * и ѣкѣ показѣ тѣ свѣтїльника людемъ своимъ. * того не прѣстѣи молѣ ѡ творѣщихъ ти пѣмѣть, * и воспѣвающихъ правошестствїе и правосѡжденїе твоѡ.

Гл҃ва, гл҃сѣ ѱ:

Анѡ днѣсь патріархїе пѣцьскаѣ, * веселисѣ мѣи, цркѡвь сѣрбскаѣ, * нѡбо гдѣ ѡукраси нѡбо твоѡ многими свѣтлыми свѣздами: * житїѣ сїѣнїемъ и вѣры исправлѣнїемъ возсїѣвшими сщ҃ительными, * въ нїхже сщ҃ейшимъ патріархомъ макаріемъ: * бл҃гоуспѣемъ тѣ ѣкѡ неувѣстѣ своѡ пренесѣшѣ, * и добротѡю тѣ нѣною на землѣ возѡдѣкаѣ. * того млтвами да гдѣ помнѣетѣ насѣ, * на прѣзднестѡ сщ҃ителя своегѡ * сщ҃олюбїемъ собраниѣ чѣда.

И нынѣ, Ѡдїгїтрїи пѣцьскїа, гл҃сѣ тѡйже:

Ѡпреслѣвнагѡ чдесѣ, * ѣже поклѣѣма и славами ѡ разѡмныхъ чиноначальникѡвъ, * и ѡ вѣхъ племенъ нѣныхъ превозносїма и пѣѣѣма, * ѣкѡ мѣрь вѣжїѣ и гпїжѣ всеѡ тѣвѣри, * съ прѣчѣтымъ своимъ ѡбразомъ къ намъ грядѣтѣ, * бл҃гѣть и млтѣь своѡ ѣвѣлетѣ: * мїръ и просвѣщѣнїе и здравїе, * спсѣнїе и нѡсѡбнїѣ дарѣтѣ, * творѣщимъ пѣмѣть сщ҃ительнагѡ прїшѣствїѣ ѡбраза ѣѣ.

На бл҃гвѣнїи хлѣѡвъ:

Тропѣрь сщ҃ителя, гл҃сѣ ѱ:

Патріархїи пѣцьскїа воз[по]ставителю, * Ѡче макаріе, сѣрбскїй первосщ҃ителю: * іерарше всеѡсщ҃енне, прїснопѣмѣтне, * ко хрїстѣ бгѣ всегда молисѣ: * ѡ бл҃госѡнїи цркѡвь сѣрбскїа, * бл҃гѡшкормлѣнїи кораблѣ ѣѣ, * и бл҃говѣрїи чѣдѣ твоихъ.

[Дѡѡжды.]

^{9*} тропар састављен 10. дец. 2014. године (уз накнадне измене), а кондак 23. дец. 2014. године.
Редакције: 7. септ. 2016. г. и 11. маја 2017. г.

И ѿдигнѣтрѣн пѣцъскѣа, гласъ ҃ѡ:

Днѣсь свѣтлау красѣетсѣ сѣѣншаа патріархѣа сѣрбскаа, * ѣако зарѣ
сѣлнечнѣю воспріѣмши, влѣще, * чѣдотворнѣю твоѣю ікоуноу: * кѣ нѣнже
нынѣ мы притекающе, * и молащеа тебѣ, взываемъ сѣце: * ѿ,
всемлѣтнѣаа и всемогѣщаа, * гпѣже, мѣти бжѣа, * исполни прошѣнѣа наша,
* дѣрѣи намы и зѣбѣнѣе во всѣхъ блѣти бжѣей. [Ѣдиножды.]

НА ѢТРЕНИ.

На Б҃ѣхъ гдѣ: тропарь сѣнѣтелѣа, гласъ ҃ѡ:

Патріархѣн пѣцъскѣа воз[по]ставѣтелю: [Дважды.]

Гласъ, и нынѣ: тропарь ѿдигнѣтрѣн пѣцъскѣа, гласъ ҃ѡ:

Днѣсь свѣтлау красѣетсѣ сѣѣншаа:

По а-мъ стѣхословѣн: сѣдѣленъ, гласъ ҃ѡ:

Сѣрбскѣа црѣкѣа стѣолпе непоколебѣимъ, * и оуѣчителю православіѣа
бѣгогѣголинъ: * сокровище бѣгоѣтѣа неистощѣмое, * и богѣтство
добрѣдѣтелѣй некрадомѣе: * первосѣнѣтелю, ѿче нашь макаріе, всеблѣженнъ:
* хрѣтѣ бѣхъ молиа ѿ спсѣнѣи дѣшъ нашихъ. [Дважды.]

Гласъ, и нынѣ, ѿдигнѣтрѣн пѣцъскѣа, гласъ тѣойже:

Дюдѣе бѣгоѣтѣнѣн, * правѣѣрнѣи собѣри хрѣтонменѣтѣн, * пристѣпѣте
вѣрнѣи всѣи, * бжѣтвенномѣу припадающе бжѣа мѣре ѿбразѣ: * тѣа во
исцѣлѣнѣе болѣцъмыхъ радѣстнѣи подаѣтъ, * оуѣзвѣлетъ же словѣбнѣи ѣако
стрѣла ѿ лѣка: * насъ всѣхъ вѣелѣтъ свѣтовѣднѣи, * и блѣтѣю ѿзарѣетъ
мѣтѣами своѣми.

По в-мъ стѣхословѣн: сѣдѣленъ, гласъ ҃ѡ:

Скорѣащеомѣу рѣдѣу своѣмѣу ѣако оуѣкрѣпѣтель ѣвнѣа сѣн, * возѣждаа
вѣ немѣхъ надежда ѣако да по патріархѣи и держѣа сѣрбскаа ѿбновѣтсѣа,
* велѣнѣи сѣнѣтелю макаріе. * тѣмъже и мы нынѣ прѣбѣгаемъ тѣи вѣ скорѣхъ
своѣхъ, * [сѣ] любѣю почѣтающе тѣи пѣмѣтъ, * и молащеа [ѿ ѣже]
изѣбѣвѣтсѣа намы * ѿ ѿбѣстоѣнѣи врагѣвъ, мѣтѣами твоѣми. [Дважды.]

И: Пећске Одигитрије, глас 4:

Данас се светло краси најсветија Патријаршија Србска, * као зраку сунчеву примив(ши), Владичице, * чудотворну Твоју икону. * К њој, (ми) сада притичућ(и) * и молећ(и) се Теби, вапијемо овако: * О! свемилостива и свемогућа * Госпођо, Мати Божија, * испуни прозбе наше, * даруј нам изобиље у свакој благодати Божијој. [Једном.]

НА ЈУТРЕЊУ.

На Бог (је) Господ тропар светитеља, глас 3:

Патријаршије Пећске васпоставитељу ... [Двапут.]

Слава ... **и** сада ... тропар Пећске Одигитрије, глас 4:

Данас се светло краси најсветија ...

По 1. стихословљу: сједален, глас 3:

Србске Цркве стубе непоколебиви, * и учитељу Православља богоречити; * ризнице побожности непотрошива, * и богатство врлина неукрадиво; * првосветитељу, оче наш Макарије, свеблажени; * Христу Богу моли се за спасење душа наших. [Двапут.]

Слава ... **и** сада ... Пећске Одигитрије, глас исти: *¹⁰

Народе благочестиви, * правоверни зборови Христоименити, * приступите верно сви, * божанственом припадајућ(и) образу Матере Божије, * јер Она исцељење бол(ес)нима радосно (по)даје, * а злославне рањава као стрела од лука; * све нас весели светлолико, * и благодаћу озарава молитвама Својим.

По 2. стихословљу: сједален, глас 4:

Невољном [на]роду своме као укрепитељ си се јавио, * будећ(и) у њему наду да ће се после Патријаршије и држава Србска обновити, * велики светитељу Макарије. * Стога ти и ми сада прибегавамо у невољама својим, * [с] љубављу ти поштујућ(и) (с)помен, * и молећ(и) се да се избавимо * од напад[а] непријатеља, молитвама твојим. [Двапут.]

^{10*} богородич(а)ни сва три сједал(е)на у нашој редакцији постојећег превода Службе Пећској Одигитрији.

ΘΥΟΕ ΕΥΛΙΕ Ψ ΙΩΑΝΝΑ, ЗАЧАЛО ЛС [ГЛАВА 1, 1-51].

Слава ... **и** сада ... **Пећске Одигитрије, глас исти:**

Божанственим зракама просвет(л)и оне који Те поју, * и умове [им] утврди, Дјево Свенепорочна, * моћна Заступнице целог света, * да торжествујемо сви с љубвљу Те хвалећ(и), * и преславни долазак Твога образа славећ(и); * и молимо [Те]: Не престај, Дјево, молитвама својим * да спасаваш слуге Своје од сваке беде, * једина Благословена!

Величање:

Величамо те патријарше свети, * светитељу оче Макарије, * патријаршије Пећске васпоставитељу, * и Цркве Србске благоустројитељу. [Или: опште светитељу.]

Псал(а)м из(а)брани: Почујте ово, сви народи ...*¹¹

По Полијелеју: сједален, глас 4:

Премудрог патријарха Макарија, * србског [на]рода покровитеља и учитеља, * који Бога на земљи прослави животом и делима, * (с)помен данас благодарно прослављамо, * молећ(и) се да нам [пом]помаже у спасењу. [Двапут.]

Слава ... **и** сада ... **Пећске Одигитрије, глас исти:**

Пречиста икона Твоја, Богородице Дјево, * лекарство је духовно целог света; * и к њој прибегавамо, Теби се (по)клањајућ(и); * поштујемо и целивамо је, * исцелења благодат од ње црпећ(и); * и од бол(ест)и телесних и душевних страсти * Твојим молитвама се ослобађамо.

Затим: Степена [1. антифон 4-ог гласа].

Прокимен, глас 1:

Уста ће моја говорити премудрост, * и поука срца мога разум.*¹²

Стих: Почујте ово сви народи, * [по]слушајте сви који живите по васељени.*¹³

Све што дише ...

Св. Јеванђеље од Јована, зач. 36 [гл. 10,9-16].

¹¹* Пс. 48,2.

¹²* Пс. 48,4.

¹³* Пс. 48,2.

По ѿ-мѣ ѱалмѣ: стѣхѣра, гласъ 5:

Бѣгодо́днице ѿ стѣхъ ѣгѡ соприча́стниче, * ѿче мака́ріе се́рбскѣй
первопѣ́чольниче, * лю́демъ своѣмъ бѣ́годарова́нный, * ѿмене́мъ
блѣ́женный, житі́емъ па́че блѣ́женнѣ́йшій: * на слѣ́женіе бѣ́у ѿ блѣ́жнимъ вѣ́сь
прине́сша ѣ́си, * ѿ лю́дей возлю́бленъ ѿ почита́емъ вои́стиннѣ́ бы́ль ѣ́си, *
зе́млі бо се́рбскѣй бл҃гопопечі́тель ѡ́бнѣ́сша ѣ́си: * ѿ не́йже не престо́и мола́сѣ
ко гд҃у * возлю́бльше́м ѿ просла́вльше́мъ тѣ́.

Канѡ́нъ пе́щьскѣй ѿдѣ́гнѣ́ти [ѿ ѿрмо́сѡмъ]:

Ѿ канѡ́нъ стѣ́телю мака́рію [ѿко́ловнѣ́], патріа́рхѣ пе́щьскомѣ, гласъ 5:
ѣ́гѡже краегра́нѣіе [вѣ тропарѣ́хъ ѿ се́дальнѣ́]:

Патріа́рше мака́ріе, пр[ѣ]имнѣ́ м[ѡ]л[ѣ]ніе.

Вѣ бѣ́орѣ́нахъ же: [Тво́реніе:] Зо́рѣсто́во.*¹⁴

Пѣ́снь ѧ. ѿрмо́сѣ:

Ѿкѡ по сѣ́хѣ пѣ́шешѣ́ствова́хъ ѿ́ль по бѣ́зднѣ́ стопа́мн, * гоні́теля
фара́ѡна вѣ́да потпо́лѣ́ма, * бѣ́у побѣ́днѣ́ю пѣ́снь поѣ́мъ, ко́пѣ́ше.

Припѣ́въ: ѿ́стѣ́телю, ѿче мака́ріе, моли́ бѣ́а ѡ́ насъ!

Прѣ́имнѣ́, гд҃и, сѣ́ ѡ́убо́гое моле́ніе ѣ́же се́ начина́ю: * ѿ мѣ́ткѣ́мн стѣ́телю
мака́ріа, * сохрани́ цр҃ковь се́рбскѣ́ю * ѿ сѣ́си ро́дъ на́шъ.

Ѿрхіе́рѣ́ствѣ са́номъ ѡ́укра́сѣ́сѣ, * ѿ перво́стѣ́тельствѣ ѿде́ждею
ѡ́дѣ́вѣ́сѣ, * до́стѡ́ннѣ́мъ сѣ́нѣ́кѡвѣ́ственнѣ́мъ просвѣ́титѣ́лей ѿ ѡ́чтѣ́лей
се́рбскѣ́хъ ѡ́бнѣ́сѣ ѣ́си.

Трѣ́ды́ мнѡ́гіѣ́мъ предпрѣ́въ, * ѿ по́моць ѿ члѣ́вѣ́кѣ́мъ вѣ́имъ
промы́шленіе́мъ прѣ́въ, * пе́щьскѣ́ю патріа́рхѣ́ю возѡ́бновѣ́ль ѣ́си, *
ѿ бл҃гоу́строѣ́ніе вѣ́ не́й возста́новѣ́ль ѣ́си.

Бѣ́орѣ́нахъ:

Защити́ ны, гд҃иже́ влѣ́ще, * ѿ *до́сто́ѡніе́ твоѣ́*¹⁵ [ѿ]храни́, прѣ́чѣ́таѣ́ вѣ́:
* ненадѣ́емыхъ ско́ропомѡ́щнице, * ѿ ско́рѣ́щѣ́хъ бл҃го́радѡ́стнице.

¹⁴* акростих Канѡна саставлен и започето 12. априла 2019. г.

¹⁵* у Пећској Патријаршији: ѿбѣ́тель твоѡ́.

По 50-том псалму: стихира, глас 6:

Богоугодниче и светих Његових сапричастниче, * оче Макарије Србски првопрестолниче; * народу своме Богодаровани, * именом блажени, живљењем још блаженији; * на службу Богу и ближњима сав си се принео, * од народа си вољен и поштован заиста био, * јер си се земљи Србској добри брижник јавио; * за њу не престај да се молиш пред Господом * који те је заволио и прославио.

Канон Пећској Одигитрији [са Ирмосима];

И канон светитељу Макарију (Соколовићу), патријарху Пећском, глас 6; чији је акростих [у тропарима и сједал(е)ну]:

Патриј(а)рше Макари(ј)е, прими м(о)л(е)ње.

А у богородич(а)нима: [Творење:] Зорастово.

Песма 1. Ирмос:

[Пре]пешачив(ши) по дну [мора] као по копну стопама, Израил, * гледајућ(и) [про]гонитеља Фараона потопљена, клицаше: * Богу победн[иц]ку песму појмо.

Припев: Светитељу, оче Макарије, моли Бога за нас!

Прими, Господе, ово убого молење које ево [от]почињем; * и молитвама светитеља Макарија, * сачувај Цркву Србску * и спаси [на]род наш.

Архијерејства саном украсив(ши) се, * и првосветитељства Одеждом оденув(ши) се, * достојни са(з)борник*¹⁶ просветитеља и учитеља Србских јавио си се.

Трудове многе предузев(ши), * и помоћ од људи Божијим промишљањем добив(ши), * Пећску Патријаршију си обновио, * и благоустројство у њој поново (си) установио. **Богородичан:**

Заштити нас, Госпођо Владичице, * и *наслеђе Твоје*¹⁷ [са]чувај, Пречиста Богородице; * безнадежних Брзопомоћнице, * и ожалосћених Благорадоснице.

¹⁶* наша новокованица: (са)учесник истог збора (лика, сабора); неко ко је у истом збору (лику, сабору) са неким.

¹⁷* у Пећској Патријаршији: обитељ Твоју.

Шлѣмъ спсѣніа взѣмъ ѡ мечь дѣховный ѡзвлѣкъ, * вѣрѣ православію
защитилъ еси ѡ разжженныа стрѣлы злочестивыхъ погасилъ еси:
* добрѣ воевалъ ѡ бѣгополучна брань совершилъ.

Песма 3. Ирмос:

Нема светога, као [што си] Ти, Господе Боже мој; * који си узвисио рог верних Твојих, Благі, * и утврдио нас на камену исповедања Твога.

Раван чашћу патријарсима светим, * раван животом и делима њима си се показао; * зато те је Господ, патријарше свети Макарије, * у сабор њихов као достојног уврстио.

Икону првосвештеника Христа у себи самом образујућ(и), * богообразни, * образ[ац] врлина и побожности био си стаду своме, * које те тога ради хвали као Хриstopодобника.

Јарам архијерејства у време агарјанског ропства носећ(и), * и народ свој од насилника штитећ(и) * и пред моћницима овог света заступајућ(и); * молитвеник наш најтоплији пред Богом си о(б)стао.

Богородичан:

Обнови се, Дјево Пречиста, божанским Породам Твојим * [про]пала природа на земљи рођених, * и подиже се из смрти у живот нетрул(ежн)и; * стога те сви зовемо блаженом, * као што си прорекла.^{*18}

Сједален, глас 4:

Руке своје к(а) Цару свих пружаш, * и нас, чеда твоја, благосиљаш; * јер у векове живиш * и Господа за нас вазда молиш. * Стога, ти (с)помен благодарно прослављамо, * и песмама те достојним славе опевамо, * првосветитељу, оче наш Макарије.

[Два пута.]

Слава ... и сада ... Богородичан, глас исти:

Рађањем Твојим мука греховних се ослободисмо, * и клетве прародитељске се разрешисмо, * Богородице, Дјево свенепорочна; * и нама нижњима висине се отворише, * да са анђелима (заједно) ликујемо.

Песма 4. Ирмос:

Христос је моја сила, * Бог и Господ, * часна Црква богољепно поје кличућ(и), * од (раз)ума чиста у Господу празнујућ(и).

Шлем спасења узев(ши) и мач духовни извукав(ши),^{*19} * веру Православну си заштитио и распаљене стреле злочестивих (си) погасио; * добро војевав(ши) и добродобитно битку свршив(ши).

^{18*} ср. Лк. 1,48.^{19*} ср. Еф. 6,17.

Егѣпетскагѡ порабоцѣнїа ѿногдѣ ѿнѣ ѿзбѣвиста брѣтїа мѡѵсей ѿ
 аарѡнѣхъ: * подобенѡ семѸ сѣрбскомѸ родѸ гдѣ ѡблегчѣ агѣрѣнское
 порабоцѣнїе, * воздвїгнѣ великаго визїра мехмед-пашѸ * ѿ брѣта ѣгѡ
 патрїярха макаріа.

МѣрѸ бѣолюбіа ѿ братолюбіа вѣ житїи своѣмѣхъ лѣпопѣенѡ ѿполнївѣхъ,
 * бѣа пѣче вѣсѣхъ, потѣмѣ же родѣ свой возлюбївѣхъ: * пресѣавїлсѣ
 ѣси достоѣженїе макаріе * ѿдѣже блженствѣютѣ совершїтели сїа
 двоедїныа заповѣди.

Бѣорѣчїе:

Аарѡновѣхъ жѣзлѣхъ прозѣбшїи, бѣоѡтроковїце, * неискѡмѣжное ржѣтѣ
 твоѣ прѣрѣчески просѣобразоваше: * мѣ же, вѣрїи, просѣбѣра за ѿполнѣнїе
 вїдаще, * ѿстїннѣю бѣѸ тѣ ѿсповѣдѣмѣхъ.

Пѣснь ѣ. Ірмѡсѣ:

Бжїимѣхъ свѣтомѣхъ твоимѣхъ, блже, * ѡѣтрѣнїющїхъ тѣ дѣшы любѣкїю
 ѡзарїи, молюсѣ, * тѣ вѣдѣти, слѣве бжїи, ѿстїннаго бѣа, * ѡ мѣрка
 грѣхѣвнагѡ взывѣюща.

Агѣльскагѡ житїа на землїи подражѣтель бѣвѣхъ, * ѿ равностоѣнїа сѣ
 нїи на нѣсѣхъ сподѣбїлсѣ: * ѿ нѣмѣхъ, вѣрнымѣхъ чѣдѣмѣхъ твоимѣхъ, ѡче
 прѣбне, * блїзѣ бѣа ѣакоже ѿ тѣхъ водворїтїлсѣ моли.

ВрѣнемѸ желѣнїю сѣвозѣ мнѡгїа тѣрѣдѣ достїгнѣхъ, * ѿ во вѣсѣхъ
 добродѣтелѣхъ совершїлсѣ: * нѣнѣ ѡкомѣхъ не вїдѣннагѡ, ѿ ѡѣхомѣхъ не
 слѣшѣннагѡ наслаждѣшїлсѣ, * ѿ бѣолюбїемѣхъ ѡѣготѣваннымѣхъ блгѣмѣхъ радѣшїлсѣ.

Апѣльскїхъ ѿ ѡчѣскїхъ предѣнїи ѿзвѣстнїи ревнїтель бѣлѣхъ ѣси, *
 стїнѣтелю ѡче макаріе: * сѣрбскагѡ рода ѿ пѣцьскїа патрїярхїи
 пламеннїи хранїтель, * ѿ кораблѣ ѣа блгѣошѣкормїтель.

Бѣорѣчїе:

Сїа ѡ ѡца безлѣтнѣхъ возїѣвѣша, * ѿ ѡ тебѣ, дѣво прѣчїа,
 нескѣзаннѣхъ во врѣмени рѣждѣшѣсѣ: * моли ѡ нѣсѣхъ прославлѣющїхъ
 тѣ бѣомѣтѣрѣ, * ѿ воспѣвѣющїхъ преслѣвнѣе ржѣтѣ твоѣ.

Пѣснь ѥ. Ірмѡсѣ:

Житѣйское мѣре, воздвїзѣемое * зрѣ напѣстїи вѣрїю, * кѣ тѣхомѸ
 прїстѣннїцѸ твоѣмѸ * прїтѣкѣхъ, вопїю ти: * возведѣ ѡ тѣхъ живѣтѣхъ мѣи,
 * многѣмѣтїи.

Египатског ропства некад Израил избавише браћа Мојсеј и Аарон; * слично томе Србском [на]роду Господ олакша агарјанско ропство, * подигав(ши) великог везира Мехмед-пашу * и брата његовог патријарха Макарија.

Меру Богољубља и братољубља у животу своме љепоподобно испунив(ши), * Бога изнад свега, [и]а потом род свој љубив(ши); * престабио си се блаженства достојни Макарије * (тамо) где блаженствују извршиоци ове двоједине заповести. **Богородичан:**

Аронов жезал процвали, Богодев[ојч]ице, * неискусомужно арађање Твоје пророчки прасликоваше; * а ми, верни, праобразâ испуњење видећ(и), * [као] истиниту Богородицу Те исповедамо.

Песма 5. Ирмос:

Божијом светлошћу твојом, Благ, * озари душе оних који Ти јутрњују [с] љубављу, молим се, * да [у]познају Те[бе], Речи Божија, истинитог Бога, * који дозива из мрака греховнога.

Анђелског живљења на земљи подража[ва]тељ бив(ши), * и правног стајања с њима на небесима се удостојив(ши); * и нама, верним чедима твојим, оче преподобни, * да се близу Бога као и ти настанимо моли.

Крајњој жељи кроз много трудова достигав(ши), * и у свим се врлинама усавршив(ши); * сада се оком невиђеног и ухом не слушаног наслађујеш, * и Богољубцима уготовљеним добрима (се) радујеш.^{*20}

Апостолских и отачких предања тачни ревнитељ си био, * светитељу оче Макарије; * Србског [на]рода и Пећске Патријаршије пламени чувар, * и брода њеног добри (о)крмитељ. **Богородичан:**

Гина од Оца безвремено засијалог, * и од Тебе, Дјево Пречиста, неисказиво у времену рођеног; * моли за нас који Те прослављамо [као] Богоматер, * и опевамо преславни Пород Твој.

Песма 6. Ирмос:

Животно море гледајућ(и) * узбуркано буром напасти, * [к] тихом пристаништу Твоме * притекох, и вапијем Ти: * Уздигни из трулеж(ност)и живот мој, * Многомилостиви.

^{20*} ср. 1. Кор. 2,9.

Блѣнъ возжелѣвшѹ истѣчнннхъ воднѹмъ, * оꙋподобилсѹ љснѣ, ѿче прѣбне,
 * ѿ вѣшннхъ ѿцѣмъ во стѣнѹ горѣ достиглѹ љснѣ: * ѿ истѣчннхъ
 бѣгѣчнхъ блѣгѣтъ тѣмъ почерпѹ, * тѣмъ же ѿ бѣгѣчнхъ тѣмъ стадо
 ѿбѣлѣнѹ напоилѹ љснѣ.

Бѣгѣчнхъ:

Въ хиландѣрстѣй лѣурѣ дѣбрѣ подвижѣасѧ, * дѣнный тѣ талантъ
дѣбрѣ воздѣлааъ ѣсѣ, * ѣ монашескимѣ трѣдѣ того прѣдмножиаъ
ѣсѣ: * воз[по]стааѣнїемъ патрїѣрхїи пѣцьскїѧ * црковѣ ерѣвскѣю пакѣ
блгоустроїаъ ѣсѣ, * ѣ свѣдѣхъ почесѣи сподѣблѣасѧ ѣсѣ: * ѣакѣ подвижѣникѣ
дѣбрѣдѣлѣтельный, * ѣ ѣакѣ іерѣрхъ кѣ вѣдѣ блгопрїѣтѣный. * тѣмѣже ѣ копїемъ
тѣ: * **Рѣдѣ**сѧ, прѣвосѣтїитѣлю, * ѣчѣ макѣрїе, блжѣннѣйшїи. **Їкосъ:**

ИЗБРАННЫЙ БЖІИ ОУГОДНИЧЕ, * И ЗЕМЛИ СЕРБИКА ПРЕСВѢТЛЫИ
СВѢТИЛЬНИЧЕ, ПЕРВОСТІИТЕЛЮ ОЧЕ МАКАРІЕ: * БЛАГОДАРЯЩЕ ГДА ИЖЕ ВЗ
ТАЖКОЕ ВРЕМА * ПОДАДЕ ТА СЕРБИКОМЪ РОДЪ И ЦРКВИ ИАКѠ МДРА
[И]ПРАВИТЕЛА, * ПОХВАЛЬНОЕ ТИ ПѢНІЕ СІЕ ПЛЕЧЕМЪ: * ТЫ ЖЕ, ПРѢТОЛЪ
ВСЕВЫШНАГО ВЫНЪ ПРЕСТОЛЪ, * МОЛИ ИЗБАВИТИСА НАМЪ ѿ ВСАКИХЪ
БѢДЪ, * ЗОВУЩИМЪ ТИ СИЦЕВАА:

РѢДѢСѦ, АРХІЕРЕѦВЪ ОУДОБРЕНІЕ: * РѢДѢСѦ, ІЕРАРХѦВЪ ПОХВАЛЕНІЕ.

РѢДѢСА, ПАСТЫРЕЙ БЛГОСТЫНЕ: * РѢДѢСА, ОТЕЦЪ МЛТЫНЕ.

Радѣица, православіѣ наставниче: * радѣица, бѣгоутиа оучителю.

РѢДѢСА, яПЛЬСКИХЪ исправлѣній блюстѣтелю: * рѢДѢСА, ОЧЕСКИХЪ преданій
хранѣтелю.

Радошћу испуњава срца верних приспели ти (с)помен, * патријарше свети, оче Макарије; * и светлошћу празника облистава сабрано ти наслеђе, * за које си се као истинити пастир веома трудио.

Имајућ(и) љубав према брату и [на]роду своме, * и њоме једнако срцима горећ(и); * браћа Соколовићи се много потрудише, * и многа добра [на]роду своме учинише.

Јелену који жуди за изворима воде(ним), * уподобио си се, оче преподобни, * и вишње тражећ(и) у Свету си гору стигао; * са изворā Боготочних благодат тамо поцрпав(ши), * њоме си (и) од Бога поверено ти стадо обилно напојио.

Богородичан:

Тобом, Богородице Дјево, * Светлост свенајсветлија свету засија; * јер си Створитеља свега телом родила. * Њега моли, Свепречиста, * да се просветле и спасу душе наше.

Кондак, глас 8:^{*21}

УХиландарској лаври добро се подвизавајућ(и), * с даним ти таланатом си добро радио, * и монашким трудовима си га преумножио; * васпостављањем Патријаршије Пећске * Цркву Србску си опет добро устројио, * и двоструких си се почāсти удостојио: * као подвижник врлински, * и као јерарх код Бога добро примљени. * Стога ти и кличемо: * **Радуј се, првосветитељу, * оче Макарије, најблаженији.**

Икос:

Из(а)брани Божији угодниче, * и земље Србске пресветли светилниче, првосветитељу оче Макарије; * благодарећ(и) Господу који те у тешко време * (по)даде Србском [на]роду и Цркви као мудрог управитеља, * похвално ти ово плетемо певање; * а ти, пред престолом Свевишњег једнако стојећ(и), * моли да се избавимо од свак[акв]их беда, * ми који ти кличемо ов(ак)о:

Радуј се, архијерејā лепото; * радуј се, јерараха похвало.

Радуј се, пастирā благости(њо); * радуј се, отаца милости(њо).

Радуј се, Православља наставниче; * радуј се, благочешћа учитељу.

Радуј се, апосталских правила држатељу; * радуј се, отачких предањā чувару.

^{21*} видети напомену уз тропар; додатна редакција кондака 22. авг. 2019. године због (у)саображавања завршетку Икосā.

Радѹсѧ, рѡда сѣрвскагѡ просвѣтителю: * радѹсѧ, скорбѧщихъ представителю.

Радѹсѧ, кѧрстовѧ херцеговнны ѿраде: * радѹсѧ, рѡда соколовичей оѹкрѧе.

Радѹсѧ, патріархѣн пѣцьскѧ въз[по]ставителю: * радѹсѧ, цркви сѣрвскѧ бл҃гоустроителю. [Людїе:]

Радѹсѧ, первоутителю, * ѿче макаріе, бл҃женнѣйшій.

Г҃наѡрь.

Пѣснь 3. Ірмосъ:

Росодѧтельнѹ оѹбѡ пѣць * содѣла ѡг҃лѡхъ преподѡбнымъ ѡтрокѡмъ, * халдєн же ѡпалѧющєе велѣніе бж҃їе, * мѹчителѡ оѹвѣща копити: * бл҃гвѣнъ єси, бж҃е ѡтєцъ нашихъ.

Прѣнъ, тѣхъ ѡ незлобєнъ, * мѹдръ, доволенъ ѡ трѹдолюбєнъ: * какоѡхъ намъ [по]требѡваше, такоѡхъ архїерєй во врѣмѧ слѡве дадѣсѧ намъ: * тѣмъ бл҃годѧрни, бл҃годѧрствєннѣйшемѹ восклицѧемъ: * бл҃гвѣнъ єси, бж҃е ѡтєцъ нашихъ.

Рѧдостъ всемѹ бл҃говѣрномѹ рѡдѹ сѣрвскомѹ * пѧмѧть твоѧ, патріарше стѣйшій, сотворѧетъ, * ѡ ѿца члѣвчєска кѡхъ нѣсѣмъ возвышѧетъ: * тѣмъ оѹдѧвленн, бл҃готѡрствєннѣйшемѹ взыкѧемъ: * бл҃гвѣнъ єси, бж҃е ѡтєцъ нашихъ.

Іѡла нѡвагѡ патріархъ, ѡнѣмъ дрѣвнимъ подобєнъ былъ єси: * провождѧ єгѡ сквозѣ пѹстыню ѡскѹшенїй * ѡ вводѧ єгѡ въ зѣмлю ѡбѣщанїй: * тѣмъ возрѧдованн, правѡпѹтствєннѣйшемѹ копїемъ: * бл҃гвѣнъ єси, бж҃е ѡтєцъ нашихъ. Бг҃орчєнъ:

Ѡдождї ми, дѡво влчце, ѿ бєздны мл҃ти твоєѧ, * ѡ ѡзѡхѹщее знѡемъ стѣпѣн, ѿце моє, * напоѡ каплѧми покаѧнныхъ слєзъ: * ѡкѡ да ти во оѹмнлєнїи поѹ: * бл҃гвѣннѣйшѡ єси ты въ женѧхъ, * мл҃ти бг҃ѧ ѡтєцъ нашихъ.

Радуј се, [на]рода Србског просветитељу; * радуј се, невољних заступнике.

Радуј се, кршевите Херцеговине изданче; * радуј се, рода Соколовића украсе.

Радуј се, Пећске Патријаршије васпоставитељу; * радуј се, Цркве Србске благоустројитељу. [Народ:]

Радуј се, првосветитељу, * оче Макарије, најблаженији.

Синаксар.*²²

Песма 7. Ирмос:

Анђео учини да [усијана] пећ * ороси свете младиће, * а заповест Божија која [с]пали Хајдејце, * мучитеља убеди да [с њима] кличе: * Благословен [је]си, Боже отаца наших.

Праведан, тих и незлобив, * мудар, кадар и трудољубив; * какав нам требаше,*²³ такав нам се архиреј у време зло даде; * зато благодарни, Најдобродар(стве)нијем*²⁴ кличемо: * Благословен [је]си, Боже отаца наших.

Радост свему благоверном [на]роду Србском * (с)помен твој, патријарше најсветији, причињава, * и срца људска к небесима узвишава; * зато усхићени, Најдобротвор(стве)нијем*²⁵ узвикујемо: * Благословен [је]си, Боже отаца наших.

Израила новог патријарх, оним древним подобан био си: * проводећ(и) га кроз пустињу искушења * и уводећ(и) га у земљу обећања; * зато обрадовани, Најправопут(стве)нијем*²⁶ вапи(је)мо: * Благословен [је]си, Боже отаца наших. Богородичан:

Окиши ми, Дјево Владичице, из безданâ милости Твоје, * и пресах(ну)ло од зноја страсти, срце моје, * напој капљама покајних суза; * тако да Ти у умилењу појем: * Најблагословенија [је]си Ти међу женама, * Мајко Бога отаца наших.

^{22*} видети у додатку на крају ове Службе, стр 35.

^{23*} ср. Јевр. 7,26.

^{24*} наша новокованица, која значи: Онај који даје најбоље дарове.

^{25*} наша новокованица, која значи: Онај који чини / твори (што је) најбоље.

^{26*} наша новокованица, која значи: Онај који води најправијим / најисправнијим путе(ви)м(а).

БҒОҶЧИЗ:

Пѣснь ѿ. Ірмосъ:

И́же тѣмъ твоихъ премно́жиса бѣгопло́диемъ, * и сѣмѣе́ же
и сѣмѣе́и превозрасте́ бѣгоприноше́ниемъ: * нынѣ́ же ѿко
проста́вникъ мѣдрий и бѣгодѣла́тель и зра́дный, макаріе́ стѣншій, * въ
радо́сти вѣки твоегѡ́ бѣженствѣши.

Песма 8. Ирмос:

Из пламена си светима росу источио, * и жртву (си) праведникову [с] водом спалио; * јер све што хоћеш, Христе, [Ти] чиниш; * Тебе преуносимо у све век(ов)е.

Молитвеника усрдног и подвижника врлинског, * и првосветитеља благоразумљем украшеног; * дарова нам овог најблаженијег Макарија, Христос Бог, * Кога хвалимо и преуносимо у све век(ов)е.

Избраног и Духом Светим патријарха помазаног, * и народâ путовођу богоупућеног; * даде нам овог најсветијег Макарија, Христос Господ, * Кога славимо и преуносимо у све век(ов)е.

Мо нашког живота и подвига љубитеља истинског, * и Јеванђелских заповести испунитеља ревностног; * подари нам овог најврлинскијег Макарија, Христос Логос, * Кога опевамо и преуносимо у све век(ов)е.

Богородичан:

Радичице, о(б)ништалих заштитнице * и ојађених заступнице, Богодјевице, * по великом милосрђу Твоме сажали се на нас; * који Те као истиниту Богородицу исповедамо, * а Рођеног од Тебе преуносимо у све век(ов)е.

Песма 9. Ирмос:

Бога је људима немогуће видети, * и нањ не смеју [ни] чиновни анђелски (по)гледати; * а Тобом, Свечиста, јави се људима Логос оваплоћени; * Њега величајућ(и), [ми] Те с небеским војскама, славимо [као] блажену.

Дѣчилиште бол(ес)нима и уточиште прогнанима, * лавра се Пећска кроз векове показује, * и сведочанство борења и доприноса твојих, * и прегнућа црквених и свенародних, оче Макарије, * јерарше богоносни и пастиру добри.

Исва трудова твојих преумножи се добрим родом, * и семе које си сејао преузрaste добрим приносом; * а сада као пристав мудри²⁷ и богоделатник изврсни, Макарије најсветији, * у радости Господ(ар)а свога²⁸ блаженствујеш.

²⁷* ср. Лк. 16,1-9 (зач. 80).

²⁸* ср. Мт. 25,21 и 23.

Етнарха бѣопросвѣщеннаго и патріарха всеоцѣннаго, * сѣнителя
макаріа достоѣженнаго, * кз бѣу бѣгопріятными мѣтвми, * хрѣте
бже, помилуй и спси родъ нашъ. **Бѣорчиз:**

Одѣла врагу до конца ѡскѣдѣша, * и ѡбласть ѣгоу совершенноу
оупразднѣша, бѣгородительнице, * коплоцѣніемъ ѡ тебе бжѣтвеннаго
мѣнца хрѣта: * ѣгоже молѣ, во грѣсѣхъ всѣхъ ѡбѣтшавшихъ насъ, *
спси по пренѣобилію мѣрдіа своегоу. **Свѣтїленъ, [гласъ ѿ]:**

Свѣтозарнаго православіа свѣтїльника, * паче сѣнечныхъ лѣчь
поднѣну ѡблѣстѣвъ, * бѣноснаго патріарха макаріа восхвалимъ: *
ѣкѡ трїцы трисѣнечнаго цѣннотаинника, * и рода своегоу кз ней мѣтвеннаго
ходатайственника. **Гласъ:**

Свѣтлоу патріаршескоу торжествѣ днѣсь красѣтся, * и во свѣтѣ
празднествованїа ѣгоу оумнлѣніа исполнаемъ: * первосѣителю, ѡче
макарїе, * прѣтоу славы прѣстоу и ликѣ * не прѣстѣи помнѣа родъ твоѣ
* славацїи тѣ сѣдоу пѣмѣть. **И нынѣ, ѡдїгїтрїи пѣсьскїа:**

А почтїтъ всепѣта мѣрь бжїа, * да прѣзднѣтъ свѣтлоу
спсїтельное срѣтенїе прѣчѣтаго ѡбраза ѣа: * ѣкѡ бѣговолѣ
просвѣщати и спсати и исцѣлѣти, * славацїа прїшѣствїе ѡбраза ѣа.

На хвалїтѣхъ: стїхїры, на Ѣ, гласъ ѿ.

Пѣ: Ѧ! прѣславаго чѣдѣе:

Первосѣителю сѣе, ѡче макаріе, * на лѣствїцѣ бѣоразмѣнїа подвїгомъ
возшѣдый, * и кз бѣу мѣтвеннымъ тихованїемъ прїблїжнѣемъ: *
дѣрѣ бѣгоразѣдѣнїа ѡ негѣу прїлѣз ѣси, * и црковь сѣрвскѣу кз бременное
врѣмѣ добрѣ оуправлѣлъ ѣси. * тѣмже, пѣмѣть тѣ прѣзднѣюще, * велнѣемъ
оумдѣрївъша тѣ хрѣта, * и ѣкѡ своегоу оугѣдника возвелнѣвъша. **[Дѣжды.]**

Патріарше ѡцѣенне, ѡче макаріе, * бѣоузарѣніемъ оумѣ свѣтлоу
ѡблѣстѣемъ, * и блгѣи бжїа пренспѣлненнѣ: * многоколнѣнїе
бжѣное хѣдожнѣ оутѣшилѣ ѣси, * и корабль црковь сѣрвскїа кз бѣгѣтнїе
кѣлѣ ѣси. * тѣмже, пѣмѣть тѣ совершѣюще, * прославлѣемъ лѣдемъ
твоимъ воздѣгѣша тѣ хрѣта, * и ѣкѡ своегоу избѣранника оуѣнѣвъша.

Бтнарха богопросвећеног и патријарха свеосвећеног, * светитеља Макарија блаженства достојног, * пред Богом добро примљеним молитвама, * Христе Боже, помилуј и спаси [на]род наш. **Богородичан:**

Оружја врагу сасвим несташе, * и власт му се потпуно уништи, Богородитељко, * оваплоћењем од Тебе Божанственог младенца Христа; * Њега моли, да нас, овештале у свакаким гресима, * спасе по преизобиљу милосрђа Свога.

Свјетилан, [глас 8]:

Гветлозарног светилника Православља, * који више [од] сунчевих зрака поднебесје облиста, * богоносног патријарха Макарија усхвалимо; * као Тројице трисунчане свештенотајника, * и [на]рода свога пред Њом молитвеног заступника. **Слава ...**

Гветло патријарашко торжество данас се краси, * и у светлости празновања његова умилења се испуњавамо; * првосветитељу, оче Макарије, * пред престолом славе стојећ(и) и ликујућ(и), * не престај да помињеш [на]род твој * који ти слави свети (с)помен.

И сада ... Пећске Одигитрије:

Да се поштује свеопевана Матер Божија, * да се празнује светло **Д**спаситељно Срећење пречистог образа Њеног; * јер благо[из]воли да просветљава и спасава и исцељава * оне који славе долазак образа Њеног.

На Хвалите ... стихире, на 4, глас 8.

Подобан: О! Преславног чуд(ес)а ...

Првосветитељу свети, оче Макарије, * на лествицу Богоразумевања подвигом узишав(ши), * и (к) Богу се молитвеним тиховањем приближив(ши); * дар си доброг расуђивања од Њега добио, * и Црквом (си) Србском у бремен(ит)о време добро управљао. * Стога, (с)помен ти празнујућ(и), * величамо Христа који те (је) умудрио, * и као Свога угодника узвеличао. **[Двапут.]**

Патријарше освећени, оче Макарије, * Богоозарењем ума светло **П**облистан, * и благодати Божије преиспуњен; * многоталасје си бурно вешто утишао, * и брод (си) Цркве Србске у заветрину увео. * Стога, (с)помен ти вршећ(и), * прослављамо Христа који те (је) народу твоме подигао, * и као Свога из(а)браника увенчао.

Сѡенноначальниче кѡ бѣѡ бѣгопрїѡтне, ѡче мака́ріе, *
 сѡеннодѣйстви́тель бы́лъ еси́ ѡгнедѣхновѣнный, * и ѡбразъ
 правокѣрїѡ бѣголѣпный: * правосла́віе въ лю́дехъ сво́ихъ оутвержда́лъ еси́,
 * и цр҃ковь ѡхъ во бѣгосто́ѡнїи соблю́дѡлъ еси́. * тѣмже, па́мать ти
 творѡ́ще, * сла́внмъ помѡ́завша тѡ хр҃тѡ, * и ѡакъ своегѡ сѡеннотайни́ка
 ѡсѣ́нївша.

Гла́ва, гла́сѡ ѡ:

Прїидїте, ѡ! лю́діе се́рбскїи, * херцего́внны ка́рстовѡ прозѡбѣніе и
 хиландѡрскїѡ ла́вры воспи́танїе, * пѣсньми прѡзѡнственными
 восхва́лнмъ ѡакъ до́браго па́стырѡ, * тогѡ во предстѡ́ительствѡмъ
 дарова́шатисѡ ѡ бѣѡ бѡ́га мнѡ́га, * и патрїѡ́ршествѡмъ е́гѡ бѡ́гнїшатисѡ
 лѣ́та мнѡ́га: * ѡзы́цы бѣгопрѡтї́вни оуми́рїшасѡ и приклѡнїшатисѡ, * съ
 мѡ́тїю на тѡ зрѡ́ще и бѡ́га ти творѡ́ще: * мїръ и бѣгодѣ́нствїе водвори́сѡ
 въ предѣ́лѣхъ тво́ихъ. * но, первосѣ́тителю, мака́ріе бѣже́нне, * и ны́нѣ
 такъва́ѡ дѡ́рѡ лю́демъ тво́имъ, * ѡтнѡ́ю ти па́мать чтѡ́цымъ, * и вѡнѡ
 тѡ бѣжа́цымъ.

И ны́нѣ, ѡдїгнѡ́ри пѣ́щскїѡ, гла́сѡ то́йже:

Сгда́ просѡѣ́щасѡ се́рбскїи наро́дѡ, * тогдѡ вседѣ́тель бѣѡ * бѣгово́лн
 посла́ти во сѣ́нїшѡю патрїѡ́рхїю се́рбскѡю * и чѡдотво́рнагѡ и
 живѡттворѡ́щагѡ ѡбразѡ своегѡ и прѣ́чтыѡ мѡ́ре своеѡ: * во просѡѣ́нїе
 и во за́щнїнїе и во сѣ́нїе се́рбскагѡ ѡзы́ка, * во здра́віе и во ѡсѡѣ́нїе
 недѡ́гвѡ, * во бѣгополѡ́чїе и во ѡзѡбнѡ́їе всѡ́кїѡ бѡ́гнїи всѡ́й зѡмлн
 се́рбскѣѡ, * ѡакъ бѡ́гѡ и чѡ́лѡвѡколю́бецѡ * и всѡмѡ́тнѡвѡ гдѣ́ всеѡ тѡвѡ́рн.

Гла́вослѡ́віе вели́кое, и ѡпѡ́стѡ.

НА ЛѢТУ́РГІИ.

Бѣже́нна ѡ канѡ́на сѣ́нїтелѡ, пѣснь г-ѡ и ѡ-ѡ.

Прокї́менѡ, гла́сѡ ѡ:

О́г҃ѣста моѡ́ возгѡ́лѡютѡ прѣмѡ́рствѡ, * и по́лчѣніе сѣ́нїца моегѡ рѡ́зѡмъ.

Сѡтїхъ: О́г҃ѣлышнѡте сїѡ́, всн ѡзы́цы, * вѡнѡшнѡте, всн живѡ́щїи по
 всѡлѣ́ннѣѡ.

Слава ... глас 4:

30* Пс. 48,2.

Їпѣз ко ѣврёмъ, зачало тїи.

Їлладїа, гласъ ѣ:

Стїхъ: Оугѣта прѣнагъ поѣчѣта прѣмѣрѣти, * њ ѡзѣкъ ѣгѡ возгѣгѡлетъ ѣдъ.

Стїхъ: Законъ бѣа ѣгѡ въ ѣрѣѣ ѣгѡ, * њ не заѣнѣта ѣтѡпы ѣгѡ.

Стѡе ѣѡїе ѡ іѡанна, зачало ѡѣ, ѡ полѣ [глава і, ѡ-ѡ].

Причѣстенъ:

Въ пѡмѣтъ вѣчнѡю бѣдетъ прѣнникъ, * ѡ ѣдѣха ѣла не ѡѡѡѣта.

Конѣцъ дѣлѣ, слава њ хвала бѣѡ!

Свт. Макарије (Соколовић), патријарх Србски – фреска у ман. Будисавци, метоху Пећске Патријаршије, 17. век; и фреска у крипти спомен-храма свт. Саве на Врачару, Београд.

Апостол: Јеврејима (зач. 318).^{*31}

Алилуја, глас 2:

Стих: Уста праведника почиваће премудрости, * и језик његов говориће суд.^{*32}

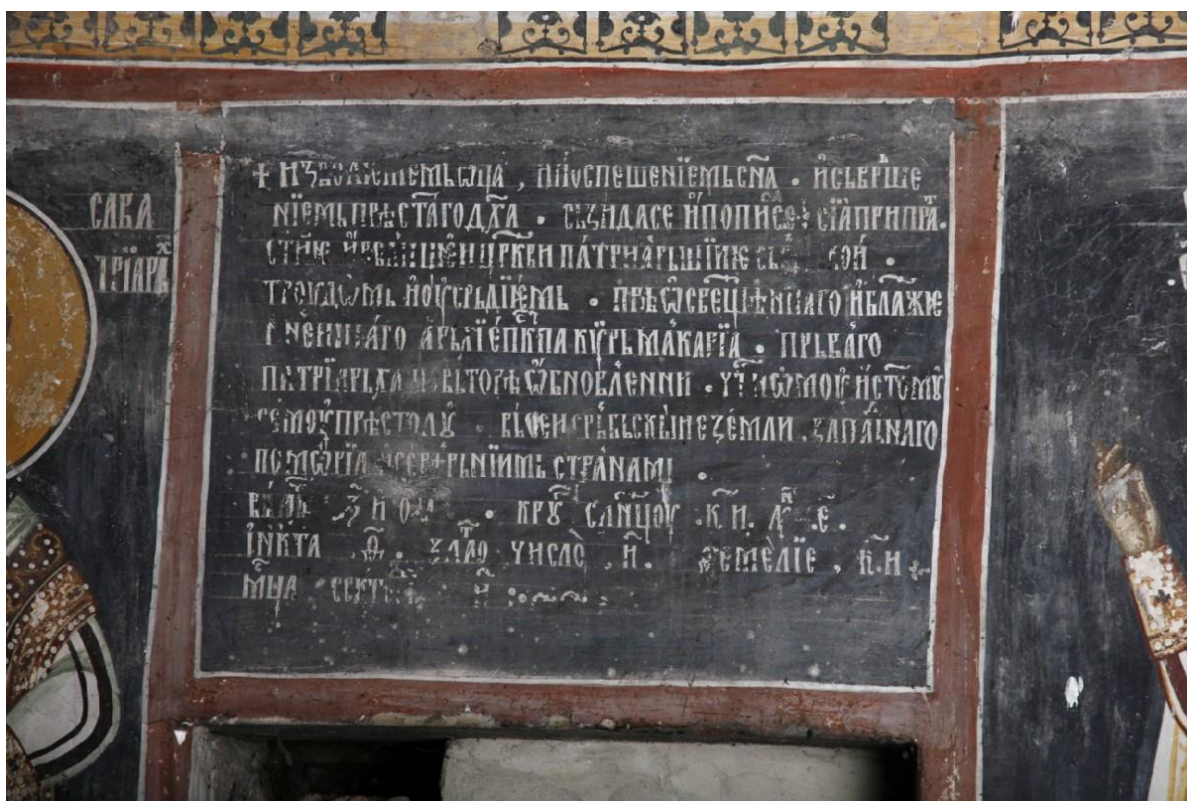
Стих: Закон Бога његовог је у срцу његову, * и неће се спотаћи стопе његове.^{*33}

Св. Јеванђеље од Јована, зач. 35 од пола [гл. 10,1-9].

Причастен:

У спомену вечном биће праведник, * од зла гласа неће се уплашити.^{*34}

Крај делу, слава и хвала Богу!

Натпис патријарха Макарија о обнови Пећске патријаршије из 1565. године
(припрата Пећске Патријаршије).

^{31*} Јевр. 7,26-28; 8,1-2 (зач. 318).

^{32*} Пс. 36,30.

^{33*} Пс. 36,31.

^{34*} Пс. 111,6 и 7.

СИНАКСАР.*³⁵

Месеца октобра, у 23. [августа, у 30]. дан
– вршимо (с)помен светог и богоносног оца нашег Макарија,
изданка рода Соколовића,
архиепископа Пећског и патријарха Србског.

Стихови:.*³⁶

Као нови Сава, отаџбини се показа:
уистину мудар и даровит, првосветитељ Макарије.

Блаженство наследи у векове, по имену своме;
и вечни (с)помен остави, по делима својим.

Вај свети муж црквени и уистину патријарх велики, као неко ново светило Србског рода заблиста из Пивског краја, и својим светитељским трудовима и подвизима просветли све крајеве отаџбине своје. Он се најпре подвизаваше у царској лаври Хиландарској на Светој гори Атонској, где пролажаше духовну обуку, и усхођаше лествицом врлина (ка савршенству), како би једног дана донео не малу корист Цркви [на]рода свога. За патријарха би посвећен 1557. године у богославној Пећској лаври, и од тада је мудро управљао и добро уређивао целу Србску Цркву. То му је успевало благовољењем Господњим, а беше и у блиском сродству са великим везиром Османског царства Мехмед-пашом Соколовићем, с којим се заједно много потруди за [на]род свој, и издејствова обнову Пећске патријаршије, коју Фанариоти својим сплеткама беху укинули. Пошто на Порти у Истанбулу, некада званом Цариград, утврди положај и права Пећског патријараха, која су била једнака онима које имађаше Цариградски патријарх, он поче са црквеним препородом

^{35*} синаксар који је на моју молбу саставио Лазар Љубић 22. авг. 2019. г., биће (ако Бог да) накнадно преведен на цсл. и доредигован, одн. синхронизован.

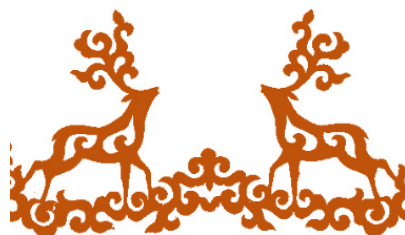
^{36*} први стих је Лазарев, а други мој.

у сваком крају где живљаше Србски хришћански народ на Балкану и шире, утврди архијерејска седишта и основа нове епархије, тако да их би више од четрдесет; подизаше, обнављаше и украшаваше цркве и манастире, међу којима: обитељ у Пећи, метох у Будисавцима и обитељ светог Николаја Бањског, и снабдеваше их свиме потребним за богослужбење, а посебно сасудима и књигама. Поверени му народ пастирствоваше добрим вођењем и речима Јеванђелским, и редовним

богослужењем огради стадо своје од исламске заблуде. Под своју управу објединивши Србе у Босни и Херцеговини, Рашкој и Црној Гори, Подунављу, Потисју, Подрављу, Подрињу, Поморављу, око Вардара, Тимока, Мориша и у северним крајевима те и у Приморским и неким Бугарским крајевима, он утврди унутрашње канонско и политичко устројство. Тако би проглашен за општег оца и учитеља те патријарха свих Србских земаља које су се нашле под турским робовањем. Добро управљавши свим повереним му областима и уздигавши побожност православну, пун светлих дела и дана, он телом поболе и онемоћа, па се зато повуче са патријаршког престола Пећског око 1571. године; а душом се упокоји у блаженству светих, и телом се погребе у светој лаври Патријаршијској почетком септембра 1574. године.^{37*} И сада, Господу непосреднији будући, не престаје да надгледа устројство Цркве Србске, и моли јој за мир и сваки дар небески и милост.

Његовим светим молитвама, Господе Исусе Христе, Сине Божји, помилуј и спаси нас. **А**мин.

^{37*} видети 1. фусноту.

МАКАРИЈЕ (СОКОЛОВИЋ), ПАТРИЈАРХ СРПСКИ 1557-1570/1.*³⁸

Падом Србске деспотовине разорена је организација Србске православне цркве, архијерејски сабори у Пећи нису се одржавали, а у поглаварству цркве настала је пауза. Охридска архиепископија потчинила је у XV веку само јужне епархије Србске цркве. Када је Сулејман својим ферманом потчинио Пећску патријаршију Охридској архиепископији, „дигао је буну Смедеревски епископ Павле, засео на архиепископску столицу у Пећи и отказао послушност Охридској архиепископији“.*³⁹ Несређено стање трајало је све до 1557, „када је, заузимањем везира Мехмеда Соколовића, призната била Србска патријаршија и предана на управу новом патријарху Макарију, брату везира Мехмеда Соколовића“.*⁴⁰

Из ранијег живота патријарха Макарија није ништа познато. По једнима, замонашио се у манастиру Милешеви, где је касније постао и старешином манастира. По другима, био је игуман манастира Хиландара. Такође није познато како је и када дошао на престо св. Саве. Обично се узима да је 1557. дошао за патријарха и ово је био највећи и најзначајнији догађај за Српски народ у време турске владавине. По његовом замашном раду види се да су га признавале централне турске власти. „Свака област његовог сложеног и плодног рада показује човека озбиљног и мудрог, који добро зна шта хоће. Као патријарх он је сав у освештаним традицијама своје цркве. Обнављајући Пећску патријаршију он је, стварно, васпостављао нарушени црквени и канонски поредак у њој онако какав је он био у Србској цркви у време њезиног пуног цветања. Што се и у обновљеној Пећској патријаршији трајно очувао и ревносно примењивао саборни принцип и избегавала самовоља то је последица рада патријарха Макарија“.*⁴¹

^{38*} како написаног житија практично и нема, овде дајемо део из књиге „Српски јерарси од IX до XX века“ д-ра Саве (Вуковића), еп. Шумадијског, издање Евро – Београд, Унирекс – Подгорица и Каленић – Крагујевац; 1996. г. стр, 295-297.

^{39*} Јован Радонић, Римска курија и јужнословенске земље од XVI до XIX века, Београд 1950, 156.

^{40*} исто, 157.

^{41*} Др Ђоко Слијепчевић, Историја Српске православне цркве, I, Минхен 1962, 331.

Поставши патријархом, Макарије је приступио реорганизацији Србске патријаршије. „Нова патријаршија добила је у своју област све Србске земље, које су биле под Турцима. Скоро цео Србски народ дошао је тада под власт Пећске патријаршије ... Сада су, после много векова, Срби у Босни и старој Рашкој, и Срби у Подрављу, у Подунављу и Потисју, Срби на Моришу и на Вардару, на Тимоку, Морави и Дрини и у Приморју опет осетили да су спојени, али не само у државној заједници, која их је подједнако тиштила, него и у заједници која је била њихова рођена, у једној организацији која је радила и бринула се за њих, пружала им духовне хране, наде и утехе“.^{*42}

Обнављајући Пећску патријаршију, Макарије оснива нове епархије са седиштима у Будиму, Печују, Сегедину, Араду, Темишвару, Вршцу, манастиру Ораховици, манастиру Рмњу (за Далмацију), а такође и епархије Самоковску, Тетовску и Машку, о којој се ништа не зна. Отуда савременици патријарха Макарија и називају „патријархом целе Србске земље и поморских и северних крајева и осталих“.

Патријарх Макарије добио је од султана повластице које је имао и цариградски патријарх: управљање црквеном имовином, наплаћивање црквених дажбина, наслеђивање имовине оних који су умрли без наследника, потврђивање правила свих еснафских организација, суђење у брачним споровима и предметима кривичне природе. Зато се патријарх Макарије с правом сматрао етнархом Србског народа.

За време патријарха Макарија обновљен је манастир Бања код Прибоја, Винча код Гроцке и многи други манастири и запустели парохijski храмови. У манастиру Грачаници и Пећској патријаршији живописане су припрате, а у манастиру Будисавцима храм.

Патријарх Макарије запамћен је и као велики љубитељ књига. Сакупљао их је, куповао и другима поклањао. Удахнувши живот запустелој Пећској патријаршији, патријарх Макарије створио је од ње одличну организацију у верском и националном погледу, која је ујединила цео србски народ. На тај начин патријарх Макарије је остварио духовно јединство србског народа.

У времену између 1570. и 1571. патријарх Макарије се повукао због болести са свога положаја и патријарашки престо уступио своме наследнику Антонију. О томе је сачувана и фреска у манастиру Бањи код Прибоја.

Патријарх Макарије умро је почетком септембра 1574. године.

^{42*} Станоје Станојевић, Историја српског народа, Београд 1926, 207-208.

